บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการให้หัวเรื่องภาษาไทยในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของห้องสมุดกฎหมายในด้านการแบ่งประเภทของหัวเรื่องและลักษณะการใช้ศัพท์และความต้องการหัวเรื่องภาษาไทยในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของนักกฎหมายในด้านการแบ่งกลุ่มหัวเรื่องประเภท และลักษณะการใช้ศัพท์ โดยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 3 ข้อ ดังนี้

1. ห้องสมุดกฎหมายนิยมให้หัวเรื่องภาษาไทยในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประเภทหัวเรื่องใหญ่ที่เป็นคำคำเดียวมากกว่าการใช้หัวเรื่องใหญ่ประกอบหัวเรื่องย่อย และนิยมให้หัวเรื่องที่เป็นศัพท์อิสระมากกว่าศัพท์ควบคุมและคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ

2. นักกฎหมายต้องการหัวเรื่องใหญ่ที่เป็นคำคำเดียวมากกว่าหัวเรื่องใหญ่ประกอบหัวเรื่องย่อย

3. นักกฎหมายต้องการหัวเรื่องที่เป็นศัพท์อิสระมากกว่าศัพท์ควบคุมและคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักกฎหมาย จำนวน 139 คน โดยไม่มีการกำหนดคุณวุฒิทางการศึกษาและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมาย ซึ่งมีตำแหน่งทางวิชาการระดับศาสตราจารย์ หรือตำแหน่งทางบริหารระดับรองอธิบดีขึ้นไป จำนวน 8 คน

ผลการวิจัยจะนำเสนอโดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ (1) สรุปและอภิปรายผลการวิจัย (2) ข้อเสนอแนะ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. การให้หัวเรื่องภาษาไทยในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของห้องสมุดกฎหมายในด้านการแบ่งประเภทของหัวเรื่อง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ห้องสมุดกฎหมายทั้ง 13 แห่ง ใช้หัวเรื่องใหญ่ที่เป็นคำคำเดียวสูงสุด จำนวน 2,130 หัวเรื่อง (ร้อยละ 60.67) และใช้หัวเรื่องใหญ่ประกอบหัวเรื่องย่อย จำนวน 1,381 หัวเรื่อง (ร้อยละ 39.33) จากจำนวนทั้งหมด 3,511 หัวเรื่อง หากพิจารณาเฉพาะใน

กลุ่มของหัวเรื่องใหญ่ที่เป็นคำคำเดียว ห้องสมุดกฎหมายใช้หัวเรื่องที่เป็นคำเดี่ยวสูงสุด จำนวน 889 หัวเรื่อง (ร้อยละ 41.74) และรองลงมาคือหัวเรื่องที่เป็นคำผสม จำนวน 845 หัวเรื่อง (ร้อยละ 39.67) และต่ำสุดคือหัวเรื่องที่เป็นการสลับที่คำ จำนวน 97 หัวเรื่อง (ร้อยละ 4.55)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนการให้หัวเรื่องภาษาไทยในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของห้องสมุดกฎหมายในด้านการแบ่งประเภทของหัวเรื่องนั้น สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ที่ว่า ห้องสมุดกฎหมายนิยมให้หัวเรื่องประเภทหัวเรื่องใหญ่ที่เป็นคำคำเดียวมากกว่าการใช้หัวเรื่องใหญ่ประกอบหัวเรื่องย่อย ทั้งนี้ อาจเนื่องจากหัวเรื่องใหญ่ที่เป็นคำคำเดียว โดยเฉพาะหัวเรื่องที่เป็นคำเดี่ยว เป็นคำที่ง่ายต่อความเข้าใจและง่ายต่อการจดจำของนักกฎหมาย จากประสบการณ์ในการทำงานเป็นบรรณารักษ์ที่ห้องสมุดสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและห้องสมุดสัญญา ธรรมศักดิ์ ผู้วิจัยพบว่า การกำหนดหัวเรื่องที่เป็นคำคำเดียว โดยใช้คำในตัวบทกฎหมายที่นักกฎหมายคุ้นเคยจะทำให้นักกฎหมายสามารถเข้าถึงสารนิเทศทางกฎหมายได้รวดเร็วมากกว่าการใช้หัวเรื่องใหญ่ประกอบหัวเรื่องย่อยที่นักกฎหมายไม่คุ้นเคย

ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศรัณยา ดำรงกิจการวงศ์ (2536) ที่พบว่าห้องสมุดหนังสือพิมพ์ธุรกิจใช้หัวเรื่องใหญ่ที่เป็นคำคำเดียวในการให้หัวเรื่องกฤตภาคทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าการใช้หัวเรื่องใหญ่ประกอบหัวเรื่องย่อย

2. <u>การให้หัวเรื่องภาษาไทยในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของห้องสมุดกฎหมายในด้านลักษณะการใช้ศัพท์</u>

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ห้องสมุดกฎหมายทั้ง 13 แห่ง ใช้ศัพท์อิสระสูงสุด จำนวน 2,666 หัวเรื่อง (ร้อยละ 75.93) รองลงมาคือศัพท์ควบคุม จำนวน 822 หัวเรื่อง (ร้อยละ 23.41) และต่ำสุดคือคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ จำนวน 23 หัวเรื่อง (ร้อยละ 0.66) จากจำนวน 3,511 หัวเรื่อง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนการให้หัวเรื่องภาษาไทยในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของห้องสมุดกฎหมาย ในด้านลักษณะการใช้ศัพท์นั้นสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ที่ว่าห้องสมุดกฎหมายนิยมให้หัวเรื่องที่เป็นศัพท์อิสระมากกว่าศัพท์ควบคุมและคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์บรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายทั้ง 13 แห่ง พบว่า หัวเรื่องสาขากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในหนังสือคู่มือซึ่งถือว่าเป็นศัพท์ควบคุมมีน้อย และไม่ละเอียดเฉพาะเจาะจง ประกอบกับมีศัพท์วิชาการใหม่ ๆ เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา บรรณารักษ์จึงต้องกำหนดหัวเรื่องขึ้นใช้เอง เพื่อให้ตรงกับเนื้อหาของสารนิเทศมากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่การกำหนดหัวเรื่องขึ้นใช้เองจะคำนึงถึงความสะดวกของผู้ใช้มากกว่าหลักเกณฑ์ทางบรรณารักษศาสตร์ นอกจากนี้ หนังสือ

คู่มือการให้หัวเรื่องที่บรรณารักษ์ใช้อยู่ ไม่มีรายละเอียดของขอบเขตเนื้อหาของหัวเรื่อง ทำให้บรรณารักษ์ซึ่งไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมายไม่ทราบว่าเนื้อหาของสารนิเทศควรจะใช้หัวเรื่องใดจากหนังสือคู่มือ สำหรับคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศห้องสมุดกฎหมายใช้น้อย อาจเนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ประกาศใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2466 จึงทำให้มีคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศน้อยไม่เหมือนกับกฎหมายเศรษฐกิจซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับศัพท์วิชาการทางเศรษฐศาสตร์ใหม่ ๆ ของต่างประเทศ อนึ่ง ผลการวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของศรัณยา ดำรงกิจการวงศ์ (2536) ที่พบว่า ห้องสมุดหนังสือพิมพ์ธุรกิจนิยมให้หัวเรื่องที่เป็นศัพท์อิสระมากกว่าศัพท์ควบคุม และคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ

3. <u>ความต้องการในด้านการแบ่งกลุ่มหัวเรื่องกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของนักกฎหมาย</u>

ผลการวิจัยพบว่า นักกฎหมาย จำนวน 99 คน (ร้อยละ 71.22) เห็นด้วยกับการแบ่งเนื้อหากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามกลุ่มหัวเรื่องใหญ่ จำนวน 37 กลุ่ม ตามที่ผู้วิจัยกำหนด และนักกฎหมาย จำนวน 40 คน (ร้อยละ 28.78) ไม่เห็นด้วยกับการแบ่งกลุ่มหัวเรื่องดังกล่าว โดยผู้พิพากษา จำนวนสูงสุด ร้อยละ 86.79 เห็นด้วยกับการแบ่งกลุ่มหัวเรื่อง สำหรับอาจารย์ จำนวนสูงสุด ร้อยละ 63.16 ไม่เห็นด้วยกับการแบ่งกลุ่มหัวเรื่องดังกล่าว

4. <u>ความต้องการหัวเรื่องภาษาไทยในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของนักกฎหมายในด้านประเภทของหัวเรื่อง</u>

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักกฎหมายเกี่ยวกับประเภทของหัวเรื่องนั้น พบว่า นักกฎหมายต้องการหัวเรื่องใหญ่ที่เป็นคำคำเดียวสูงสุด ร้อยละ 53.86 และรองลงมาคือ หัวเรื่องใหญ่ประกอบหัวเรื่องย่อย ร้อยละ 34.41 โดยเสนอแนะหัวเรื่องใหม่ ร้อยละ 11.73 ซึ่งหัวเรื่องที่เสนอแนะก็เป็นหัวเรื่องใหญ่ที่เป็นคำคำเดียวสูงสุด ร้อยละ 58.08 หากพิจารณาเฉพาะในกลุ่มของหัวเรื่องใหญ่ที่เป็นคำคำเดียว นักกฎหมายต้องการหัวเรื่องที่เป็นคำเดี่ยวสูงสุด ร้อยละ 20.00 รองลงมาคือหัวเรื่องที่เป็นคำผสม ร้อยละ 11.99 และต่ำสุดคือหัวเรื่องที่มีคำอธิบายประกอบอยู่ในวงเล็บ ร้อยละ 6.00

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนความต้องการหัวเรื่องภาษาไทยในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของนักกฎหมายในด้านประเภทของหัวเรื่องนั้น สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 ที่ว่า นักกฎหมายต้องการหัวเรื่องใหญ่ที่เป็นคำคำเดียวมากกว่าหัวเรื่องใหญ่ประกอบหัวเรื่องย่อย ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการใช้หัวเรื่องใหญ่ที่เป็นคำคำเดียว โดยเฉพาะหัวเรื่องที่เป็นคำเดี่ยว ซึ่งเป็นคำที่ปรากฏอยู่ในตัวบทกฎหมายและตำรากฎหมายที่นักกฎหมายคุ้นเคยจะทำให้นักกฎหมายสามารถเข้าถึง

สารนิเทศทางกฎหมายได้รวดเร็วมากกว่าการใช้หัวเรื่องใหญ่ประกอบหัวเรื่องย่อยที่นักกฎหมายไม่คุ้นเคย

ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พัชรี โชติสุคนธ์มนตรี (2537) ศรัณยา คำรงกิจการวงศ์ (2536) เพ็ญแข ประจงใจ (2533) ละออ รอดมณี (2531) ดาราวรรณ เจียมเพิ่มพูน (2525) และ Lester (1989) ที่พบว่า นักวิชาการในสาขาวิชาเฉพาะต้องการคำนามทั่ว ๆ ไป ซึ่งหมายถึงหัวเรื่องใหญ่ที่เป็นคำคำเดียวในการใช้ค้นหาสารนิเทศ

5. <u>ความต้องการหัวเรื่องภาษาไทยในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของนักกฎหมายในด้านลักษณะการใช้ศัพท์</u>

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักกฎหมายเกี่ยวกับลักษณะการใช้ศัพท์นั้น พบว่า นักกฎหมายต้องการหัวเรื่องที่มีลักษณะการใช้ศัพท์เป็นศัพท์ควบคุมสูงสุด ร้อยละ 47.12 รองลงมาคือศัพท์อิสระ ร้อยละ 28.42 และต่ำสุดคือ คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ร้อยละ 9.50 โดยเสนอแนะหัวเรื่องใหม่ ร้อยละ 14.96 แต่หัวเรื่องที่เสนอแนะกลับเป็นศัพท์อิสระสูงสุด ร้อยละ 75.00 เมื่อพิจารณาตามประเภทของนักกฎหมาย ปรากฏว่านักกฎหมาย 3 ประเภท คือ อัยการ ผู้พิพากษา และอาจารย์ ต้องการศัพท์ควบคุมมากกว่าลักษณะการใช้ศัพท์อื่น (ร้อยละ 66.74 ร้อยละ 49.78 และร้อยละ 47.34 ตามลำดับ) ในขณะที่นิติกรต้องการศัพท์อิสระมากกว่า (ร้อยละ 47.17)

สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนความต้องการของนักกฎหมายที่พบว่านักกฎหมายต้องการหัวเรื่องที่เป็นศัพท์ควบคุมมากกว่าศัพท์อิสระและคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศนั้น ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3 ที่ว่า นักกฎหมายต้องการหัวเรื่องที่เป็นศัพท์อิสระมากกว่าศัพท์ควบคุมและคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า หัวเรื่องที่เป็นศัพท์ควบคุมที่มีอยู่ในหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องหลาย ๆ หัวเรื่องก็ใช้ได้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากนักกฎหมายไม่เห็นด้วยกับหัวเรื่องที่เป็นศัพท์อิสระซึ่งบรรณารักษ์ใช้ หรือนักกฎหมายเห็นว่าการใช้ศัพท์อิสระมีความหลากหลายมาก ซึ่งนักกฎหมายอาจต้องการให้ห้องสมุดกฎหมายทุกแห่งมีหัวเรื่องที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อใช้ในการค้นคืนสารนิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการ สำหรับคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศนั้น นักกฎหมายต้องการให้ใช้หัวเรื่องที่เป็นภาษาไทยและเป็นคำจากตัวบทกฎหมาย แทนการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ซึ่งจะยกเว้นในกรณีที่จำเป็นจริง ๆ ที่ไม่มีคำในภาษาไทยใช้หรือใช้หลากหลาย จึงใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศได้ ดังนั้น จึงทำให้นักกฎหมายต้องการใช้ศัพท์ควบคุมมากกว่าศัพท์อิสระและคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ อนึ่ง ผลการวิจัยในส่วนนี้ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ

ศรัณยา ดำรงกิจการวงศ์ (2536) ที่พบว่า บุคลากรฝ่ายข่าวของหนังสือพิมพ์ธุรกิจต้องการหัวเรื่องที่เป็นศัพท์อิสระมากกว่าศัพท์ควบคุมและคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ

6. <u>ความต้องการหัวเรื่องของนักกฎหมายเปรียบเทียบกับความต้องการของผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมาย</u>

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ในด้านประเภทของหัวเรื่อง จำนวน 30 หัวเรื่อง ผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมายเห็นด้วยกับประเภทของหัวเรื่องที่นักกฎหมายเลือก จำนวน 29 หัวเรื่อง โดยหัวเรื่องที่ผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมายไม่เห็นด้วยคือ "กฎหมายว่าด้วยลักษณะหุ้นส่วนบริษัทและสมาคม" ซึ่งอาจเนื่องจากผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมายเห็นว่าเป็นหัวเรื่องที่กว้างเกินไป รวมเรื่องที่สามารถแยกต่างหากจากกันได้ถึง 3 เรื่อง สำหรับในด้านลักษณะการใช้ศัพท์ของหัวเรื่อง จำนวน 10 หัวเรื่อง พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมายเห็นด้วยกับลักษณะการใช้ศัพท์

ดังนั้น การที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นไม่แตกต่างกับนักกฎหมายไม่ว่าจะเป็นประเภทของหัวเรื่องและลักษณะการใช้ศัพท์ทั้งสองเรื่องนี้ แสดงให้เห็นว่าทั้งผู้ทรงคุณวุฒิและนักกฎหมายได้ใช้คำในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และตำราวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาเป็นคำที่เลือกใช้ค้นหาสารนิเทศของห้องสมุดกฎหมาย

7. <u>ปัญหาเกี่ยวกับการค้นหาสารนิเทศทางกฎหมายและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้หัวเรื่องของนักกฎหมาย</u>

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักกฎหมายประสบปัญหาในการค้นหาสารนิเทศทางกฎหมายในห้องสมุดโดยปัญหาสำคัญที่พบคือ หัวเรื่องไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ (ร้อยละ 47.48) หัวเรื่องกว้างเกินไป (ร้อยละ 45.32) และผู้ใช้ไม่เข้าใจหลักเกณฑ์การให้หัวเรื่องของบรรณารักษ์ (ร้อยละ 45.32) ปัญหาดังกล่าวอาจเกิดขึ้นเนื่องจากกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ถือเป็นสารนิเทศเฉพาะสาขาหนึ่ง ซึ่งบรรณารักษ์ผู้ที่ทำหน้าที่กำหนดหัวเรื่องต้องมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาเฉพาะสาขานี้ หากไม่มีความรู้จะทำให้การกำหนดหัวเรื่องคลาดเคลื่อนไปจากเนื้อหาของสารนิเทศในแต่ละเรื่อง ส่วนกฎเกณฑ์การกำหนดหัวเรื่องในสาขาบรรณารักษศาสตร์ เช่น การสลับที่คำ หัวเรื่องที่มีคำอธิบายประกอบอยู่ในวงเล็บ หัวเรื่องใหญ่ประกอบหัวเรื่องย่อย เป็นต้น ก็เป็นหลักเกณฑ์เฉพาะสาขาที่นักกฎหมายไม่เข้าใจ ซึ่งปัญหานี้ในปัจจุบันสามารถแก้ไขได้โดยการกำหนดคำที่จะใช้เป็นหัวเรื่องในการค้นหาสารนิเทศร่วมกันระหว่างบรรณารักษ์และนักกฎหมาย พร้อมทั้งจัดทำบัญชีหัวเรื่องกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เผยแพร่ให้ผู้ใช้ทราบ โดยจัดทำเป็นหนังสือคู่มือประกอบการค้นคว้า หรือจัดทำบัญชีคำไว้ในฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์

สำหรับข้อเสนอแนะในการให้หัวเรื่องนั้น นักกฎหมายที่มีข้อเสนอแนะส่วนใหญ่เสนอแนะให้ใช้หัวเรื่องตามที่ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยใช้ถ้อยคำที่กะทัดรัด มีความหมายชัดเจน และเข้าใจง่าย ซึ่งข้อเสนอแนะดังกล่าวสอดคล้องกับปัญหาในการค้นหาสารนิเทศดังกล่าวมาแล้ว

<u>ข้อเสนอแนะจากการวิจัย</u>

ผลการวิจัยหัวเรื่องภาษาไทยในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อาจใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเกี่ยวกับหัวเรื่องของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายได้ดังนี้

1. ควรแบ่งกลุ่มหัวเรื่องใหญ่ให้ครบทุกประเภทกฎหมาย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดหัวเรื่อง ซึ่งทำให้ง่ายต่อการค้นหาสารนิเทศของนักกฎหมาย หากต้องการกำหนดหัวเรื่องให้ตรงกับความต้องการของนักกฎหมายทุกประเภทควรกำหนดหัวเรื่องตามกลุ่มหัวเรื่องใหญ่ และหัวเรื่องเฉพาะเจาะจงตามเนื้อหาของสารนิเทศ

2. ควรกำหนดหัวเรื่องสารนิเทศทางกฎหมายโดยใช้หัวเรื่องใหญ่ที่เป็นคำคำเดียว ประเภทคำเดี่ยวให้มากที่สุด หากไม่สามารถใช้คำเดี่ยวได้ควรใช้คำผสม โดยคำดังกล่าวควรเป็นคำที่เฉพาะเจาะจง และเป็นคำศัพท์วิชาการเฉพาะสาขากฎหมายซึ่งนักกฎหมายคุ้นเคยเพื่อสะดวกในการค้นหาสารนิเทศ

3. ควรกำหนดหัวเรื่องสารนิเทศทางกฎหมายด้วยศัพท์ควบคุม ในกรณีที่เนื้อหาสารนิเทศเป็นเรื่องกว้าง ๆ และควรใช้ศัพท์อิสระตามที่ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์สำหรับสารนิเทศที่เป็นเรื่องเฉพาะเจาะจง

4. ควรมีการประชุมและตกลงกันในการกำหนดหัวเรื่องเพิ่มเติมขึ้นใช้ โดยขอความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมายมาเป็นที่ปรึกษา เพื่อให้มีหัวเรื่องที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

5. ควรจัดทำบัตรหลักฐานในการกำหนดหัวเรื่อง และหากมีภาษาต่างประเทศก็ให้ระบุกำกับไว้ด้วย สำหรับใช้เป็นแนวทางในการกำหนดหัวเรื่องครั้งต่อไป เพื่อให้มีเอกภาพในการกำหนดหัวเรื่องสารนิเทศเรื่องเดียวกัน

6. ควรจัดทำบัญชีคำที่ใช้เป็นหัวเรื่อง ตลอดจนฐานข้อมูลหัวเรื่องในสาขากฎหมายเพื่อใช้ประกอบการค้นหาสารนิเทศของนักกฎหมาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับหัวเรื่องภาษาไทยในสาขากฎหมายอื่นทุกสาขา เพื่อให้ได้บัญชีหัวเรื่องของกฎหมายทุกสาขา และใช้เป็นแนวทางในการสร้างธอซอรัส หรือศัพท์สัมพันธ์ในสาขากฎหมายต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย